

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE—DOCTRINA—JURISPRUDENȚA—ECONOMIE POLITICĂ

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMANĂ SUB CONDUCEREA D-lor

C. G. DISSESCU

V. ATHANASOVICI, PAUL NEGULESCU, DRM. NEGULESCU, ALEX. CERBAN, G. MEITANI;
E. POLIZU-MICȘUNEȘTI, C. HAGI-THEODORAKY

SILIU RĂDULESCU
SECRETAR DE REDACȚIE

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF. SPIRIDON, 3

B. P. RĂDULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR

Ionescu I. Gh. *Subtilitate juridică.*

Gălățescu Dim. Pick. — *Efectele de complezență. (Studiu de drept comercial).*

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ. — *Inalta Curte de Casație și Justiție, secția II.* — Hotărâri judecătorești. — Considerente. — Semnare de un singur judecător. — Nulitatea sentinței. — (Gherasim Vicențiu cu Ministerul public).

Tribunalul Brăila, secția I. — Succesiune. — Impărțeață și raporturi. — Imobil dăruit. — Instrăinare după deschiderea succesiunii. (Al. Constantinescu cu Gh. I. Sofianos).

SUBTILITATE JURIDICĂ

În „Curierul Judiciar“, No. 31 a. c. se publică deciziunea No. 2, din 2 Iunie, a Inaltei Curți de Casație, Secțiunile-Unite¹⁾. Cu ocaziunea procesului care a fost soluționat prin această hotărâre, suprema instanță a trebuit să se pronunțe asupra constituționalității decretului-lege No. 1420 din 2 Aprilie 1920, pe care recurentul în speță l-a declarat de două ori neconstituțional: 1) fiindcă aduce atingere dreptului de proprietate în afară de cazurile permise de art. 19 din Constituțiune; și 2) fiindcă nesocotește drepturile constatate prin o hotărâre judecătorească definitivă.

În această situațiune, Inalta Curte era chemată a stabili dacă prelungirea prin lege a unui contract de închiriere constituie sau nu o violare a dreptului de proprietate, și, deci, a constituțiunii care-l recunoaște; în al doilea rând, dacă prin anularea unei hotărâri judecătorești definitive de evacuare, obținută de proprietar, menționatul decret-lege este pentru a doua oară în contra legii zise fundamentale.

Inalta Curte, după ce examinează cu destulă paciență și cu mult curaj ambele situațiuni, ajunge la concluziunea că decretul-lege No. 1420 (devenit în urmă lege prin ratificarea lui de către Parlament), este în perfect acord cu aceea ce ne-am obișnuit a numi pactul nostru fundamental; iar pentru darea

acestei soluțiuni, cel mai înalt Tribunal argumentează în chipul următor: Constituțiunea recunoaște și garantează dreptul de proprietate așa cum îl descrie art. 480 c. civ. „*exclusiv și absolut, însă în limitele determinate de lege*“; exercițiul acestui drept absolut și exclusiv este susceptibil de a fi determinat de legile ordinare; o lege ordinară care prelungeste un contract de închiriere expirat, peste și în contra voinței locatorului, nu face decât să determine limitele dreptului de proprietate, și, deci, o astfel de lege nu este neconstituțională.

În ce privește a doua chestiune, Curtea recunoaște legiuitorului obișnuit dreptul de a decreta ca fără putere o hotărâre a Justiției definitivă, fără ea astfel să fie mai puțin hotărâre sau mai puțin definitivă. Motivul: «nu poate fi vorba în cauză despre atingerea prerogativelor puterii judecătorești de către puterea legiuitoare, deoarece decretul-lege în discuțiune nu atinge întru nimic meritul hotărârii prin care se reziliează unele contracte de închiriere; aceste hotărâri se mențin și contractele rămân reziliate, dar legiuitorul, fără a contrazice în nimic hotărârile judecătorești, acordă și acestor chiriași cu contractele reziliate, întocmai ca tuturor ce urmau să «părăsească imobilele închiriate, o prelungire legală».

Prin urmare, dacă înțelegem bine argumentarea acestei hotărâri, concluziunile ei se analizează în următoarele două situațiuni: 1) dreptul de proprietate nu se atinge în esența lui atunci când legea impune un contract de închiriere unei părți, cu o chirie deasemenea impusă; și 2) o hotărâre judecătorească definitivă rămâne ca atare în patrimoniul celui care a dombândit-o, mai puțin dreptul pentru acesta de a o pune în executare.

D-l Alexandru Cerban, adnotând hotărârea, se declară satisfăcut cu prima soluțiune, și, fără a trage toate urmările, se miră întru câtva de cea de a doua.

Cu tot respectul ce-l avem pentru cei mai înalți

1. Cititorii noștri vor găsi această decizie în numărul viitor al *Dreptului*.

udecători, și cu toată admirațiunea ce ne impune curajul cu care au stat în fața acestei grele probleme, ne luăm libertatea de a nu ne declara convinși de modul de argumentare schitat mai sus.

În adevăr, socotim că dreptul pentru proprietar de a-și închiria imobilul sau nu, și, închiriindu-l, de a-l evacua la expirarea contractului sau de a lua chiria pe care o poate obține, este unul din atribuțiile esențiale ale dreptului de proprietate. Acestea, arătate în art. 480 c. civ., le găsim fixate pentru toată lumea și pentru toate veacurile în: «*jus utendi, fructu et abudendi re sua*». Proprietarul care la expirarea contractului de închiriere dorește a se muta el în imobil și nu poate, este isbit în primul atribut al proprietății: dreptul de folosință; când nu poate închiria cui vrea și cu ce chirie ar putea găsi, este lezat în dreptul de a culege fructele lucrului posedat în deplină libertate; în fine, când nu poate face din al său imobil orice vrea din cauza chiriei al cărui contract expirat dar prelungit prin lege îi impune să-l menție în casă, i se nesocotește dreptul de a dispune de lucru. Acestea sunt atingeri aduse dreptului de proprietate în sine socotit în accepțiunea romană a cuvântului care a trecut în art. 480 din Codul Napoleon și, de cât a le costea existența este mult mai bine a le admite oportunitatea. Asta cu atât mai mult cu cât și Înalta Curte, într'o argumentare de astă dată admirabilă, recunoaște ca oportune atare măsuri, ca unele ce corespund marilor nevoi sociale ale zilelor noastre. Atunci de ce atâta subtilitate pentru a ascunde evidența care este aceasta: *azi n'avem Constituție*.

Deasemenea în cazul hotărârilor judecătorești definitive, dar căroră legea le ridică puterea executivă, cu ori câtă bunăvoință, nu putem pricepe ce mai rămâne dintr'o hotărâre, dacă ea nu se mai poate executa. Ea a dispărut în cazul acesta din patrimoniul celui care a câștigat-o și mecanismul legal care a făcut-o să dispară astfel echivalează cu o expropriere, la o parte lăsând cealaltă latură a chestiunii, amestecul puterii legiuitoare în cursul justiției. O astfel de expropriere este cea prevăzută în decretul-lege No. 1420 și privită în lumina principiilor constituționale dela 1866 cu modificările ulterioare, ea este contrară lor. Azi însă o atare dispozițiune legală nu este neconstituțională, fiindcă *azi n'avem Constituție*.

În adevăr, dela războiul încoace nu odată am fost puși în fața unor stări de fapt de așa natură, încât ignorarea lor ar fi fost cu mult mai gravă dacă nu imposibilă decât recunoașterea actualei insuficiențe constituționale.

Legea dela 1866, făcută pentru micul Principat de atunci, a devenit neaplicabilă azi: cadrul ei e prea strâmt, pentru viața socială și politică a marelui

regat de azi, și mai ales pentru nevoile de ordine socială ce nu puteau fi prevăzute atunci. Realitățile sunt mai tari decât legile și decât oamenii care le-au făcut. Dreptul de proprietate, în accepțiunea lui clasică numai corespunde cu realitățile din vremea noastră. El este astăzi mai mult decât o prerogativă a individului, este o funcțiune socială pe care colectivitatea o deleagă individului, îi lărgeste atribuțiunile, sau i le restrânge.

Acesta este înțelesul legiuirilor nouă, care, dacă nu se conformă cu fosta constituție, nu sunt mai puțin utile și bine venite. Înalta Curte putea admite acest mod de a vedea și nu ar fi fost la prima constatare de acest fel. Când Curtea de Casațiune a primit ca bun decretul-lege de încetățenire a Evreilor prin oficiul puterii judecătorești, a constințit cu toată a sa autoritate neexistența mai departe a vechei legi dela 1866. Această lege atunci și mai târziu în modificările ei, fixează și județele României, când hotărăște numărul reprezentanților națiunii. Cine, fără a risca să se lupte cu ridiculul, ar putea susține azi că reprezentății Ardealului, ai Bucovinei, Banatului și Basarabiei, nu sunt aleșii legal desemnați ai Țării românești, fiindcă prin asta se violează o Constituție a cărei virginitate trecuse de mult în rândul lucrurilor care au fost? Putem uita că primul Parlament al României Mari a fost ales și constituit în baza unui decret-lege neconstituțional? Dar cine se poate ridica, pentru acest motiv, în contra legilor pe care ni le-a dat.

Nu! Suntem azi la începutul unei ere nouă, în fața unei stări de fapt pe care Națiunea Română a acceptat-o în unanimitatea ei, împotriva unei legi care nu o putea prevedea. Aparține acestei generații să dea noului și marelui regat o altă așezare legală.

Până atunci, nici-o subtilitate nu o poate înlocui.

Până atunci, n'avem Constituție. Lucru curios cu care ne vom obișnui tocmai atunci când vom avea una.

Gh. L. Ionescu

EFECTELE DE COPLEZENȚĂ

Studiu de drept comercial comparat¹⁾.

III

d) *Scop imoral și frudulos*.—Un principiu domină materia contractelor, acela că un *se poate derogă* prin convenția părților dela dispozițiunile legale care interesează ordinea publică.

Principiul este stabilit de art. 6 c. civ. Ori de câte ori deci părțile urmăresc un scop, care e reprob de ordinea publică, sau bunele moravuri, convenția e nulă, e lipsită de orice valoare juridică.

Traficul efectelor de compelezență urmăresc un scop ilioit, imoral prin aceea că creiază un credit imaginar

1. V. *Dreptul* No. 23 și 28 a. c.

lăsând să se presupună existența unor operațiuni care nu au luat ființă niciodată, fapt contrariu onestității comerciale și care atrage după sine prepararea de decepțiuni, acumularea de ruine peste ruine. Legea penală îl consideră ca atare, probă că art. 585 c. com. îl pedepsește, calificându-l ca un act de bancrută. Dacă operația atrage după sine, ca sancțiune, o pedeapsă, cu atât mai mult ea trebuie să fie considerată ca nulă din punct de vedere civil¹⁾

Am văzut ce valoare are argumentul tras din art. 585 c. com. (876 al. 3 c. com. r.)

În ce privește art. 6 c. civ. (art. 5 c. civ. r.) el se mărginește a enunța o regulă generală, un principiu vag, care în urmă e precizat de art. 1131, (969 c. civ. r.) ce face parte dintre dispozițiunile referitoare la contracte.

Art. 6 c. civ. stabilește că convențiunile contrare ordinii publice nu sunt permise, dar nu precizează prin ce mijloc se va stabili că o anumită convenție prezintă acest caracter.

Art. 1131 c. civ. (966 c. civ. r.) ne dă răspunsul la chestiune. Pentru a ne da seama dacă o convenție e contrară ordinii publice trebuie să examinăm cauza sa.

Am stabilit însă că, din punct de vedere al cauzei, nici o critică nu poate fi articulată contra efectelor de complezență. A se repeta numai că ele sunt ilicite pentru că servă a înșela publicul, un tertiu oare care pentru a obține dela dânsul fondurile de care are nevoie, făcându-l să creadă în existența unor operațiuni ce nu au ființă, înseamnă a se confunda două noțiuni juridice deosebite și anume cauza cu motivul, și am aplica, în acest caz, convențiilor cu motiv ilicit dispozițiunile art. 6 și 1131 c. civ. care vizează numai convențiile având cauză ilicită. Acestei obiecțiuni Wahl adaugă alta în nota citată: art. 6 nu precizează că convenția contrară ordinii publice trebuie să fie anulată. El stabilește numai că, nu se poate deroga printr-o convenție dela legile care interesează ordinea publică. Alceva este violarea acestei concepții vagi și subiective—numită ordinea publică; alceva violarea unui text pozitiv și precis, fundat pe o idee de ordin public. Legislatorul a voit să evite lipsa de precizie — arbitrarul — în aprecierea noțiunii de ordine publică, și iată de ce art. 6 c. civ. (art. 5 c. civ. r.) anulează numai convențiile contrare unui text pozitiv, consacrand o soluție precisă în interesul ordinii publice. Ori, acest text pozitiv lipsește în materia noastră».

Admițând chiar, prin concesiune, că dispozițiunile numitelor articole s'ar referi și la motivul ce a determinat facerea unei convenții, s'ar putea oare susține,

cu adevărat, că efectul de complezență este contrar ideii generale de ordine publică?

Nu.—Cel ce își dă semnătura de favoare, îl ajută adeseori pe cel ce profită de ea, de a eși dintr-o situație dificilă—a evita falimentul.—Oare, din punct de vedere moral, s'ar putea condamna acel ce aduce un atare serviciu unui confrate? Dacă el s'ar fi obligat pe față să-i acorde credit, să plătească efectul, operația ar fi fost corectă.—De ce ea nu ar fi și în acest caz? Este drept că, cel ce și-a dat semnătura de favoare, speră a nu debursa nici-o centimă, bazându-se pe obligația ce și-a luat-o trăgătorul de a-i procura sumele necesare la scadență. Dar el nu are siguranță că această îndatorire va fi adusă la îndeplinire; dacă speranța sa este înșelată, trasul devine victimă a credulității sale, va fi obligat să achite efectul și deci iată-l expus unui rizic foarte serios.

Valabilitatea efectelor de complezență nu este pusă la îndoială nici în Anglia, nici în Germania. Iată, prin urmare, două mari națiuni, care au o civilizație nu mai prejos de cât cea franceză, care posedă de asemenea o mare experiență a necesităților comerțului și creditului, și la care aceste titluri nu sunt socotite cătuși de puțin ca contrarii ordinii publice.

Cum s'ar putea explica o atare deosebire de concepție? De ce în Franța ar fi imorale și periculoase, iar aiurea valabile?

e) Tendința este de a se admite valabilitatea lor. În afară de Perroud—care în susținerea acestei teze a recurs la dispozițiunile referitoare la contra-inscris și de al cărui sistem ne vom ocupa cu ocazia studiului acestei chestiuni în Italia, alții au adoptat teoria germană ce susține că cambia și în general efectul de comerț, formează o obligație abstractă și literală.

Această obligațiune nu se bazează pe convențiunile care i-au dat naștere și care au putut exista între semnatarii efectului—ca vânzare, împrumut, deschidere de credit, nici natura, nici existența lor nu au nici o importanță.

Semnatarii efectului sunt legați în mod valabil, numai prin aceea că titlul e regulat ca formă. Efectul de comerț deroagă deci dela dreptul comun al convențiilor. El este dispensat de cauză. Obligația este strict formală; operația concretă nu se vede, și nici nu trebuie să se vadă. Titlul este un «dispozitive Urkunde» nu un «enunziative Urkunde».—Un simplu mijloc de probă.

Ori, efectele de complezență fiind regulate ca formă, nu pot să fie socotite de cât drept valabile, întru cât nu indică cauza creării lor, deci nici un indiciu nu relevă caracterul lor particular.¹⁾

1) Lacour—*Precis de dr. com.* p. 772 No. 1343; Debraye-La clause à ordre p. 88, Margheri — *Il diritto commerciale* t. III No. 2040; Bolaffio, *Annuario Critico commerciale*—1884 p. 237. Vezi Navarini—*Intorno alla natura giuridica dei titoli di credito* 1898 și Bonelli. *Riv. dir. com.* 1909 I. 597 și autori citați de ambii.

1. Thaller-Nota, cit.; Lyon-Caen-Renault-Traité de dr. com. t. IV No. 537; Bordeaux-10 *Martie* 1903. S. 1903-2.233.

3) Majoritatea *doctrinei italiene*¹⁾ a adoptat acelaș sistem acela *al obligației abstracte*, care nu este însă exat și contra căruia s'au ridicat numeroase și importante critici.

Teoria datoriei abstracte este lipsită de elasticitate, ea nu poate fi aplicată altor titluri de credit de cât efectelor de comerț, și mai ales acțiunilor și obligațiilor emise de societățile anonime, care rămân în stânsă legătură cu operația care le-a dat naștere, înființarea societății sau împrumutul.

Dar chiar în cercul restrâns al efectelor de comerț, teoria datoriei abstracte dă naștere la inconveniente, la inconsecvențe.

Dacă semnatarul este ținut în abstracto, el trebuie să fie obligat, nu numai față de ultimul purtător ci chiar față de primul detentor al titlului; chiar față de acel cu care a tratat, datoria sa trebuie să fie detașată de ori ce contract concret.—Logic el nu ar trebui să fie primit a opune primului purtător; dacă acesta trebuie să prezinte titlul la plată, nici excepțiunea de dol, nici aceia a dreptului de rezoluție, nici oricare alta, afară de mijloacele de apărare deduse din chiar forma titlului.

Aceasta era concepția dreptului roman, relativ la stipulații, înainte apariției dreptului pretorian.

Codul comercial italian, prin art. 324 c. com. ital. (349 c. com. rom.) hotărăște contrariul. Debitorul va fi admis a invoca contra purtătorului care se prezintă la plată, mijloacele de apărare personale, pe care le are contra-i. Ori, acest drept acordat nu șiare rostul dacă obligația e abstractă. A susține că ea este abstractă față de ori-care alt purtător al titlului, afară de primul, este o inconsecvență.

„Păreră că o obligație juridică poate fi în acelaș timp abstractă, adică lipsită de orice legătură cu cauza care i-a dat naștere, și neabstractă, adică legată cu ea, că poate fi abstractă față de purtătorii succesivi ai titlului și concretă față de primul, de imediatul său purtător, e un non sens”.²⁾

Se poate însă ridica contra acestei teorii un alt argument. Ea constituie un anachronism.

Prin ea se încearcă a se reinvia instituțiunile juridice dispărute, se caută a se stabili un acord cu

1) La aceleași concluzii se ajunge în baza mult criticăteii teorii a **actului unilateral** susținută în Italia de Vivante-Troité t. III p. 199 și urm. 610.—Segre *Delititola-oblig. al portetore* p. 19, portante critice.

2) *F. Ferrara*—Sul concetto dei negozi astratti e sul loro giuridico riconoscimento. Riv. dir. com. 1904 p. 287—*Rocco*—Sulle eccezione cambisarie deunte delrapoprti fondamentali. Riv. dir. com. 1904 p. II. p. 266.—*Brunetti*, Camb. in bianco p. 139 și urm. *Azzariti* Nella Giur. it. 1907, 1, 573 Piola Caselli. Foro it I și p. 610.

În acela sens savantul Thaller, „ce poëte du droit” cum just l'a caracterizat urmașul său Perceron, în substanțiala sa lucrare: *Dela nature juridique du titre de crédit*.

dreptul roman, nu acel din ultima epocă, ci cel vechi în care domina *contractul formal*.

Fără îndoială în dreptul modern sunt acte supuse oarecăror formalități, ca donațiunea, ipoteca și chiar cambia. Voința de a se obliga capătă în acest mod mai multă precizie, e pusă mai mult în relief.

Dar ceea ce încetează a fi adevărat este aserțiunea că contractul datorează formii, și numai formii în care a fost îmbrăcat, rațiunea sa de a fi. Dreptul comercial, ca și cel civil, nu adoptă acest sistem.—E drept, pentru cambie sunt prevăzute oarecare dispozițiuni de rigoare speciale.

Ele nu sunt însă datorite concepției formaliste ce legiuitorul și-ar fi făcut despre acest titlu, ci sunt impuse de necesitățile creditului, și oricine își pune semnătura pe o cambie știe că este o datorie a sa anterioară, sau altă cauză personală care justifică obligația luată de el și care îi dă viață, pulsiune.

„*Scripti quia scripti*” nu-și mai are rațiunea de a fi în dreptul modern.

D. Călășescu-Pyk
Avocat

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTITIE

SECȚIA II

Audiența dela 17 Iunie 1921.

Președinția d-lui Oscar N. Nicolescu, președinte

Gherasim Vicentiatos cu Ministerul Public

HOTĂRĂRI JUDECĂTOREȘTI. — DISPOZITIV. — SEMNARBA LUI DE JUDECĂTORI CARI AU LUAT PARTE LA JUDECAREA PRICINEI. — CONSIDERENTE. — SEMNAREA DE UN SINGUR JUDECĂTOR. — NULITATEA SENTINȚEL. — ART. 118 PR. CIVILĂ.

Hotărârea lipsită de motive fiind izbită de nulitate, urmează că semnarea unei sentințe a tribunalului numai de unul din judecătorii cari au luat parte la judecarea pricinei, atrage anularea acelei sentințe, deși dispozitivul ei este semnat de către ambii judecători.

No. 1939. — Casată în urma recursului făcut de Gherasim Vicentiatos, sentința trib. Tulcea No. 84 | 921.

S'au ascultat d-l avocat Davis din partea recurentului și d. Procuror Al. Dem. Oprescu în concluziuni.

Curtea, deliberând,

Asupra ultimului motiv:

«Violarea art. 119 pr. civ. și art. 20 din legea organizării judecătorești întrucât hotărârea a fost pronunțată cu doi judecători și semnată numai de unul».

Având în vedere sentința adusă în recurs din care

se constată că Gherasim Vicentiatos a fost condamnat de judecătoria ocolului urban prin cartea penală No. 35 | 920 la 10000 lei amendă și confiscarea sumei de 1631 lei, provenită de vânzarea cărnei confiscate pentru contravenție la decretul-lege No. 2538 | 919.

Că apelul ce a făcut la tribunalul Tulcea i-a fost respins ca nefundat prin sentința penală No. 74 | 921 atacată cu recurs;

Considerând că din examinarea lucrărilor din dosar se vede că deși dispozitivul hotărârei atacate cu recurs a fost semnat de ambii judecători, ce au intrat în compunerea tribunalului, totuși sentința redactată posterior, conținând motivele soluțiunii date, a fost semnată numai de supleantul I. Bădescu, nu și de judecătorul I. Săvulescu care a prezidat ședința;

Considerând că art. 118 pr. civ. prescrie că îndată ce majoritatea s'a format se închie un proces-verbal conținând dispozitivul hotărârei, care se semnează de judecători și greșier și se citește de președinte în ședință publică;

Că aliniatul următor obligă pe judecători ca, în cazul când motivele nu s'au redactat odată cu dispozitivul, ele să fie alcătuite în termene de 15 zile cel mult dela darea hotărârei;

Considerând, în principiu, că orice hotărâre judecătorească fiind alcătuită din motive și dispozitiv, este necesar că atunci când cele dintâi nu pot fi redactate odată cu dispozitivul, să se observe, cu privire la semnarea lor, aceleși norme ca și pentru dispozitiv;

Considerând că după art. 151 din legea de organizare judecătorească, hotărârile se redactează de unul din judecători, dar considerentele rămân supuse controlului completului, a cărui operă colectivă devin;

Că de aci rezultă că considerentele hotărârei trebuie să fie semnate de toți judecătorii cari au compus completul de judecată; că dacă motivele sunt semnate numai de unul din judecători, ele neputând fi privite că au fost controlate de completul de judecată și că emană dela el, nu au ființă juridică;

Considerând că hotărârea lipsită de motive este izbită de nulitate;

Considerând, în speță, că semnarea considerentelor hotărârei tribunalului, supusă recursului, numai de unul din judecători, atrage anularea acestei hotărâri.

Că, dar, motivul de casare invocat fiind întemeiat, urmează că hotărârea atacată să fie casată fără a mai examina celelalte motive.

Pentru aceste motive, casează.

TRIBUNALUL BRAILA S. I

Audiența de la 9 Februarie 1921

Președenția d-lui N. Brăescu, judecător

Alexandru Constantinescu cu Gh. S. Sofianos

SUCCESIUNE.—IMPĂRTEALĂ ȘI RAPORTURI.—COTITATE DISPONIBILĂ.—EXCEDENT EGAL CU JUMĂTATEA VALOREI IMOBILULUI DĂRUIT.—RAPORT ÎN NATURĂ.—ART. 770 C. CIVIL.

SUCCESIUNE.—RAPORT.—IMOBIL DĂRUIT.—ÎNSTRĂINAREA LUI POSTERIOR DESCHIDERII SUCCESIUNII.—RAPORT ÎN NATURĂ.—ART. 765 G. CIV.

VÂNZARE.—DOBÂNDIREA UNUI IMOBIL DE LA UN NON DOMINO.—EXECUTAREA ACTULUI DE VÂNZARE DE CUMPĂRĂTOR.—CONTESTAȚIE LA EXECUTARE.—ART. 399 P. CIVILĂ.

Dispozițiunile art. 770 c. civil neprevăzând ipoteza în care excedentul peste cotitatea disponibilă este egal cu jumătatea valorii imobilului dăruit și reducerea nu se poate face în natură, pentru ca donatarul renunțând la succesiune să-și poată reține cota, urmează a se decide și în acest caz, ca imobilul să reintre în masa succesorală și să fie vândut prin licitație publică ca un bun comun și indiviz care nu se poate împărți comod în natură.

2. Potrivit dispozițiilor art. 765 c. civil obligațiunea de a raporta în natură încetează numai în cazul când imobilul a fost înstrăinat înaintea deschiderii succesiunii, de unde rezultă *per a contrario*, că obligațiunea subzistă pentru donatar, și ceilalți moștenitori pot pretinde raportul în natură, când imobilul a fost înstrăinat posterior deschiderii succesiunii.

3. Dacă atunci când un cumpărător a dobândit un imobil dela un *non domino*, și posedă acel țimobil, adevăratul proprietar pentru realizarea drepturilor lui nu poate face contestație ci acțiune în revendicare; în contra executării însă prin care cumpărătorul tinde tocmai să ajungă în posesia imobilului, desigur că adevăratul proprietar poate face contestație, tocmai pentru a împedica pe cumpărător să fie pus în posesia unui imobil care nu aparține exclusiv celui urmărit.

No. 21.—Admisă contestația făcută de Alexandru Constantinescu în proces cu Gheorghe I. Sofianos.

S'au ascultat d-nii avocați Jovian Moldovanu pentru contestator I. Rădulescu și N. Petrescu pentru intimatul în contestație.

Tribunalul,

Având în vedere contestația făcută de Alexandru R. Constantinescu, personal și ca mandatar al iratele-lui său Tiberiu R. Constantinescu din Brăila, strada

Bastioniei No. 27, prin petiția înreg. la No. 29176/920 în contra executării actului de vânzare autenticat de Trib. Brăila S. I. la No. 2085, prin care Gheorghe I. Sofianos din Brăila, strada Călărași No. 42, cumpără dela Elena R. Constantinescu imobilul din Brăila, strada Bastioniei No. 27.

Având în vedere actele din dosar, susținerele și recunoașterele părților din care rezultă în fapt următoarele:

Pe urma lui Radu Constantinescu, mort la 21 Februarie 1920, rămân cinci moștenitori: Elena, Alexandru, Tiberiu, Constantin și Cesar Constantinescu, fii legitimi; iar averea succesorală se cumpune din două imobile cam de aceeași valoare: unul din strada Bastioniei No. 37 și altul pe Bul. Cuza No. 44. Imobilul din strada Bastioniei a fost constituit dotă de către defunctul Radu Constantinescu ficei sale Elena la trecerea ei în căsătorie cu D. Rallea prin actul aut. de Trib. Brăila S. I. la No. 2228/913 fără scutire de raport.

La 15 Iulie 1920, adică posterior morții inzeștrătorului, Elena Constantinescu vinde acest imobil lui Gheorghe I. Sofianos prin actul autentic de Trib. Brăila secția I. la No. 2085/920, vânzare la care consimte și Cesar Constantinescu, unul din frații vânzătoarei ca și mama aceștia Neaguța Constantinescu. Imobilul nefiind predat la termen, cumpărătorul ivestește actul cu formula executorie, și cere executarea lui care este admisă de Tribunal prin jurnalul cu No. 6923—în urma căruia Corpul Portărei, lor de pe lângă acest Tribunal adresează vânzătoarei Elena Constantinescu somația cu No. 20485 din 5 Noembrie 1920, prin care este invitată să predea cumpărătorului Gheorghe Sofianos întreg imobilul vândut. În contra acestei executări se face contestația de față de către frații vânzătoarei cari nu consimțise la vânzare, anume Alexandru și Tiberiu R. Constantinescu, pe motiv că „imobilul urmărit aparține succesiunii defunctului Radu Constantinescu, deci tuturor moștenitorilor între care se găsesc și contestatorii, și ca atare donatara Eleua Constantinescu nu putea dispune de el în mod exclusiv, și deci nici Sofianos nu a putut să dobândească vreun drept exclusiv asupra acestui imobil, întrucât el a fost vândut posterior deschiderii succesiunii. În ori ce caz, susțin contestatorii, noi frații avem drepturi indivize în sus zisul imobil egale cu ale surorii noastre, iar Sofianos nu are nici un titlu față de noi cu privire la acest imobil spre a-l putea executa și în contra noastră”, cer deci admiterea contestațiunii și anualrea urmăririi.

Având în vedere susținerea intimatului Sofianos că: „atât la Francezi cât și la noi, raportul bunurilor dăruite nu se poate face decât în cazul când eredele

donatar a acceptat succesiunea.— În adevăr, eredele care renunță este considerat ca străin cu totul de succesiune, că nu a fost niciodată erede, și el nu poate să fie obligat să raporteze decât excedentul peste porțiunea disponibilă, drepturile consimțite de el fiind respectate; ori, până în momentul acesta Elena Constantinescu, deși nu a renunțat la succesiune, dar nici nu a acceptat-o și credem că de aci înainte nici nu poate să o mai accepte, căci față de noi cumpărătorii imobilului său dotal acest act ar fi făcut în fraudă drepturilor noastre de creditori și prin urmare nul, așa că succesiunea nefiind acceptată nu se poate vorbi și nu se poate justifica prin nimic dreptul de coproprietate pe care îl invoacă ca motiv al contestației de astăzi“.

Considerând că în adevăr descendentele care renunță la succesiunea autorului său, devine un alienus ab-hereditate; el poate opri darul—imobilul—în limita cotității disponibile (art. 752 c. civ), însă renunțarea la succesiune nu se presupune, ci trebuie făcută expres și cu regulele anume stabilite de art. 695 c. civ.; ori în speță cu nimic nu se face dovadă că intimata Elena R. Constantinescu a renunțat la succesiunea defunctului ei tată, donatorul Radu Constantinescu.

Considerând, pe de altă parte, că în momentul deschiderii succesiunii, transmisiunea patrimoniului defunctului către succesori se operează imediat și deplin drept, deși ideea că eredele nu dobândește succesiunea decât în virtutea acceptării, care are efect retroactiv, a fost totuși susținută de Verdié; prin urmare îndată după moartea autorului lor, ererii sunt proprietari, creditori, debitori în locul lui (Planiol T. 3 No. 1926); de unde rezultă că proprietatea exclusivă pe care donatarul o dobândește asupra imobilului primit în dar se desființează în momentul morții donatorului și imobilul reintră în masa succesiunii; de aici înainte donatarul nu mai poate reține imobilul în tot sau parte determinată decât în virtutea unor texte care să-i confere în mod expres acest drept. Și în adevăr legea pentru anumite considerațiuni de utilitate socială, a prevăzut anumite ipozite când donatarul poate totuși să rețină darul—imobil—în tot sau în parte (art. 770 c. civ.), dar n'a prevăzut ipoteza în care excedentul este egal cu jumătatea valorii imobilului dăruit, și reducerea nu se poate face în natură, pentru ca donatarul renunțând la succesiune să și poată reține cota; se va decide dar că în acest caz trebuie aplicat principiul enunțat, pentru că derogările trebuie prevăzute expres.— Imobilul reintră deci în masa succesorală și urmează a fi vândut prin licitație publică ca un bun comun și indiviz, care nu se poate împărți comod în natură (În acest sens Alexandresco, T. 4 pag. 389).

Că în speță părțile nu contestă că averea succesorală se compune din două imobile cam de aceeași valoare, că unul din aceste imobile constituie dota cerută la raport, și că la succesiunea donatorului sunt cinci moștenitori, că deci excedentul este jumătate din valoarea imobilului dotal și prin urmare chiar dacă intimata donatară ar fi renunțat la succesiunea defunctului ei tată, ceiace nu se stabilește, totuși obligația de a raporta imobilul la masa succesorală nu încetează.

Având în vedere susținerea că ; „raportul bunurilor dăruite nu se poate face decât în cazul când bunurile se găsesc în mâna donatarului, căci dacă donatarul a înstreinat darul, art. 765 nu numai că nu prevede raportul în natură, dar art. 855 din codul nostru civil, conține o dispoziție cu totul contrarie, căci după această dispozițiune toate înstreinările consimțite de donatari sunt respectate în mâinile terților deținători, indiferent dacă ele au fost consimțite anterior sau posterior deschiderei succesiunii, căci sub acest raport art. 855 nu face nici o distincție, iar donatarul este obligat să raporteze numai excedentul peste porțiunea disponibilă.— Cu alte cuvinte legiuitorul nostru a repudiat sistemul codului francez prevăzut în art. 930 corespunzător cu art. 855 din codul nostru civil, care prevede că înstrăinările făcute de un donatar nu sunt respectate decât în cazul când acesta este insolubil, în caz contrariu ele pot fi revendicate în mâinile terților deținători“.

Considerând că în primul rând aceste texte prevăd ipoteze deosebite: art. 765 se referă la raport, iar art. 855 la reducțiune.

Considerând că, în ce privește raportul, art. 765 nu poate da loc la dubiu, el prevede că „raportul se poate pretinde în natură pentru imobile, când cel ce a primit imobilul l'a înstreinat sau ipotecat înainte deschiderei succesiunii, raportul în natură nu mai este obligator», de unde rezultă în mod clar că dacă obligațiunea de a raporta în natură încetează numai în cazul când imobilul a fost înstreinat înainte deschiderei succesiunii, *per a contrario*, obligațiunea subzistă pentru donatar, adică ceilalți moștenitori pot pretinde raportul în natură când imobilul a fost înstreinat posterior deschiderei succesiunii.

Dealtfel, acest text nu este decât o aplicare a principilui că din momentul morții donatorului imobilul dăruit reintră în masa succesorală formând un bun comun și indiviz ce aparține tuturor moștenitorilor (Alexandresco, T. 3 pag. 539, nota 3), așa că dacă ulterior deschiderei succesiunii, descendentul donatar înstreinează imobilul primit în dar, înseamnă că el dispune de un bun al succesiunii și prin aplicarea principiilor care cărmuesc actele făcute de moștenitori în timpul indiviziunii, se va

decide că el na putut înstreina decât partea sa indiviză (Laurent, T. XI, No. 28).

Cu alte cuvinte se decide că proprietatea tuturor bunurilor succesoriale aparține tuturor moștenitorilor din momentul deschiderei succesiunii (art. 651) și dacă ulterior acestui moment descendentul donatar înstreinează imobilul primit în dar, înseamnă că el înstreinează lucrul altuia, în orice caz ea nu poate fi opozabilă celorlanți comoștenitori cari conform art. 653, c. civ. pot revendica imobilul (Planiol, T. 3, No. 2293). Că, în speță, e stabilit că intimata donatară a înstreinat imobilul dotal posterior morții defunctului ei tată donatorului și deci acest imobil trebuie raportat în natuuă la masa succesorală.

Având în vedere susținerea că acestea sunt principiile codului francez cari nu ce potrivesc la noi, pentrucă art. 765 din codul nostru diferă de art. 859 corespunzătoru în codul francez.

Considerând că singura deosebire între art. 859 din Codul francez este că textul francez nu vorbește nimic despre ipotecă, ci numai despre înstreinare. Soluțiunea este criticată și poate tocmai din această cauză legiuitorul nostru urmând exemplul codului italian a asimilat din acest punct de vedere ipoteca cu vânzarea. Nu se poate contesta însă că în ce privește înstreinarea, principiile puse de art. 765 la noi și 859 la Francezi sunt identice.

Considerând în sfârșit că art. 855 c. civ. ca și celelalte texte privitoare la reducțiune, nu aduc nici o derogare la principiile enunțate. În adevăr, conform art. 851 și 770, reducțiunea în principiu se face în natură, când bunurile (de astă dată mobile sau imobile) se găsesc în patrimoniul donatarului (cu excepțiile prevăzute de acete texte), iar art. 855 pune ipoteza inversă, adică aceia în care darul a fost înstreinat, și dispune că în acest caz reducțiunea se face prin plata valorii excedentului din momentul deschiderei succesiunii; dar art. 855 nu specifică dacă este vorba de vânzarea anterioară sau posterioară deschiderei succesiunii, urmează dar că în această privință trebuie să ne referim iarăși la principiile generale, căci dacă art. 855 ar fi voit să facă o excepțiune trebuia să o spună expres. Vom decide prin urmare că imobilul înstreinat de descendentul donatar posterior morții donatorului, poate fi revendicat de rezervatari, pentru că drepturile lor erau deschise în momentul înstreinării, și deci donatarul a înstreinat un lucru care nu i aparține în mod exclusiv (Alexandresco, T. 4, pag. 390 și 301).

Coarierand că este adevărat, cum susține intimatul Sofianos, că art. 855 din codul nostru, n'a adoptat soluția art. 930 din codul francez care prevede că erezii pot revendica bunurile înstreinate de donatar.

tar înaintea deschiderii succesiunii, când acesta este insolubil (Planiol, T. 43, No. 3117), dar tocmai prin această derogare legiuitorul nostru a pus în concordanță art. 855 cu art. 765 fără a deroga dela principiile generale enunțate.

Având în vedere susținerea intimatului Sofianos că conform art. 765 c. civ. raportul imobilelor se poate pretinde în natură, căciace nu este egal cu o obligație impusă donatarului, și acesta ar putea alege să raporteze sau nu.

Considerând că acțiunea în raport aparține tuturor moștenitorilor a căror parte se micșorează prin liberalitatea defunctului (Laurent, T. 10, No. 588); în adevăr, raportul este stipulat în favoarea acestora și este de principiu că acela în favoarea căruia s'a stipulat o obligație are și facultatea de a cere sau nu executarea ei, altfel dreptul moștenitorilor a căror parte se micșorează ar deveni iluzoriu.

Că dar este deajuns ca moștenitorii cu partea micșorată să ceară imobilul la raport ca să nască pentru descendentul donatar obligațiunea de a raporta.

Că, în speță, parte din descendenții defunctului Radu Constantinescu, anume Alexandru și Constantin Constantinescu, cari nu au consimțit la vânzare, au cerut prin acțiunea în reg. la No. 1346 | 921, să fie obligată sora lor Elena Constantinescu, a raporta imobilul dotal la masa succesorală, pentru că atacă rezerva. Pe de altă parte se recunoaște de către părți că contestatorii sunt și ei descendenții defunctului R. Constantinescu, că dar au asupra imobilului urmărit un drept egal cu donatarul și pentru aceste motive, contestația lor este întemeiată, și urmează a fi admisă.

Având în vedere că, în al doilea rând, intimatul Sofianos susține următoarele: «Am cerut executarea actului de vânzare contra doamnei Elena R. Constantinescu și un terțiu nu poate să se opună la executarea actului nostru de cumpărare decât atunci când ar fi posedat acel imobil, și nu ne găsim în acest caz, deoarece doamna Elena Constantinescu posedă în virtutea unui just titlu și are și posesiunea de fapt; dacă am cumpărat un imobil dela o persoană *a non domino* și posed acel imobil, adevăratul proprietar desigur că pentru realizarea drepturilor sale nu mi va face contestație, ci acțiune în revendicare, nu poate să aibă loc mai înainte turburarea de fapt, fiindcă posed, ci turburare de drept, deci în contra mea care reprezintă drepturile vânzătoarei Elena Constantinescu, nu se poate exercita o contestație care să mi împiedice dreptul meu de posesiune.

«Din cele zise până aci rezultă în mod evident că pentru realizarea și lichidarea drepturilor succesoriale ceilalți coerezi nu pot avea decât acțiunea în partaj, ori acțiunea în reducere contra eredului donatar, după cum succesiunea a fost sau nu acceptată de d-sa și prin urmare contestațiunea de azi este nefundată fiind un mijloc de șicană pentru ca contestatorii să și poată ajunge scopul ce și-au propus».

Considerând că, în adevăr, susținerea intimatului Sofianos este întemeiată din acest punct de vedere, că dacă am cumpărat un imobil dela un *non domino* și posed acel imobil, adevăratul proprietar pentru realizarea drepturilor lui, nu mi va face contestație ci acțiune în revendicare, dar în contra executării prin care cupărătorul tinde tocmai să ajungă în posesiunea imobilului, desigur că adevăratul proprietar poate face contestație, tocmai pentru a împiedica pe cupărător, să fie pus în posesia unui imobil care nu aparține exclusiv celui urmărit.

Că, în această contestație cupărătorul nu poate opune, că nu execută decât pe vânzător, iar nu pe contestator, adevăratul proprietar, și deci acesta nu poate împiedica executarea, ci ea trebuie să și urmeze cursul rămânând ca în urmă adevăratul proprietar, dacă va fi, local să se îndrepte cu acțiune în revendicare contra cupărătorului care l'a executat; pentru că tocmai acesta este scopul art. 399 proc. civ. să nu se admită a fi executat de cât exclusiv acela în contra căruia s'a emis titlu, și toți cei interesați sau vătămați în drepturile lor prin această executare s'o poată împiedica prin contestație. Cu alte cuvinte legea n'a voit să încuviințeze o executare care n'ar putea rămâne un act definitiv, altfel s'ar da naștere la situații incerte din care ar putea rezulta noi procese, străgăniri, și câte odată chiar prejudicii ireparabile pentru părți.

În adevăr, eată cum explică legiuitorul aplicațiunea art. 399 proc. civ. în expunerea de motive: «În art. 399 pr. civ. am păstrat principiile generale că contestația se poate face de orice interesat sau vătămat prin executare, cuprinzând astfel în aceeași procedură și pe însăși partea contra căreia executarea se face și pe cel deal treilea care s'ar vătămă prin executare. Se pare la prima vedere că pentru terții contestația este inutilă, căci dânsii se pot apăra în destul cu principiul relativității lucrului judecat, pe care l pot invoca pe cale de apărare. Așa este în abstracția juridică, însă în fapt terții sunt nevoiți a intra în acțiune ca să împiedice o vătămare ce odată implinită, nu s'ar mai putea repara sau cu greu s'ar dobândi îndreptarea aceia ce s'a primejduit».

Că, în speță, contestația este întemeiată și pe considerațiunea că intimatul Sofianos a cumpărat un imobil care trebuie raportat la masa succesiunii din care a fost scos în contra dispozițiilor or legi; a cumpărat deci un bun indiviz și o astfel de cumpărare este supusă efectului declarativ al partajului (art. 786 c. civ.) pentru că el n'a putut cumpăra mai multe drepturi decât avea însuși vânzătoarea, prin urmare el n'ar putea executa decât porțiunea vânzătoarei și în ori ce caz numai după efectuarea partajului, pentru că numai atunci se va putea ști porțiunea determinată pe care a cumpărat.

Că dreptul contestatorilor de moștenitori la succesiunea din care face parte acest bun indiviz, nu este tăgăduit, și deci contestație lor fiind întemeiată și din acest punct de vedere, urmează a fi admisă.

Pentru aceste motive, redactate de dl. judecător de ședință N. Brăescu, admite contestația.

Semnați: N. Brăescu, Th. Ivănescu.